

Arch, 25

DAROVÉ DUCHA SVATÉHO

KAPITOLA I.

Co nám praví Písmo Svaté o Darech Ducha Svatého.

1. O darech Ducha Svatého přirozená moudrost filosofů a pohanů nic nepoznala. Samo božské Zjevení nás poučuje o jejich předmětě. Jmenuje je *dary* a *duchy* a čítá jich sedmero. Také sluší se, abychom zprvu pozorovali, co nám praví *Písmo* o těchto zvláštních darech, a teprve pak, opatření tímto větším světlem, přistoupíme ke scholastické nauce darů.

2. Cílem všech výroků Písem jestiž utvoření člověka duchovního a v cestě Boží dokonalého. *Všeliké Písmo, od Boha vdechnuté*, praví apoštol v druhé epištole k Ti-

motheovi (III. 16.—17.), *užitečné jest k učení, k trestání, k napravování, k cvičení v spravedlnosti, aby dokonalý byl člověk boží, ke všelikému skutku dobrému způsobný.*

Tento duchovní stav, a tato subtilní účinnost, a toto pomazání, jímž Duch Svatý, rozlévaje se v nitru srdce, vede k vyšším, musejí býti rozlišeny především podle samého textu a vyučení Písma, v jasné pohodě a světle pozdvihují duši do záření lásky, takže duše, zapuzujíc rozkoše a skutky temnot, jest vyučována světlem samého Ducha Svatého jako mistrem; podle toho, co pravil prorok Isaiáš: „*Vzbouzí ráno, probouzí mé ucho z jitra, abych ho slyšel jako mistra.* (L, 4) A svatý Jan: *Pomazání jeho učí vás o všech věcech, a pravda jest, a není to lež.* (I. cap. 2, 27.)

3. Tohoto šumění jeho šepotu a lehkosti jeho dechu, vanoucího vnitř srdce, jenom ten může poznati, kdo zakouší a chutná, že Pán jest sladký. Protože tuto mannu skrytou a toto nové jméno, vepsané na kaménku bílém, nikdo jich nepozná leč ten, kdo je přijímá, jak se praví v Apokalypse (kap. II.) A jest nesnadné naléztli namáhavou prací mysli a umíněnými učenými hádkami, co může býti poznáno toliko jistou konnaturalitou (nabytím stejné přirozenosti) a zkušeností (zakoušením) věcí božských, sdělenou velmi malému počtu.

Bílý kamének Apokalypsy jest týž kamínek ohnivý, o němž mluví Isaiáš (cap. VI.). Tento žhavý uhel, který zapa-

luje duši, očišťuje nejprve rty prorokovy (což značí počátek života duchovního a cesty očištné), a pak, pronikaje až do srdce, vrývá tam *jméno nové*. A to se děje, když nejen duše prospívá v cestě illuminativní (osvěcující) podle obecného způsobu a pravidla ctností, ale když přijímá nové pravidlo a nový závazek. (Nejčastěji vskutku jméno značí sám závazek, samu povinnost, nebo službu.) Tímto novým pravidlem duše je řízena a vyučována, nikoliv podle stylu člověka a obyčejné opatrnosti, ale jako prstem Boha a výborností božské účinnosti.

4. Také, jak Kajetán (CAJET. super cap. 3. Joannis) správně upozornil, právě tuto cestu a stav člověka duchovního označil Kristus Pán, když pravil: „*Vítr kde chce věje, a zvuk jeho slyšíš, ale nevíš odkud přichází aneb kam jde: takť jest každý, kdož se z Ducha narodil.* JAN III.

Protože Kristus, jenž jest sama Pravda, praví nám velmi zjevně, že takový jest každý člověk, který se narodil z Ducha, nemáme čím lepším vysvětliti stav člověka, utvořeného dary Ducha Svatého, leč prohloubením těchto slov Páně.

Jsou zde vyznačeni tři znakové člověka duchovního. První se týká vnitřního rozpoložení. *Spiritus ubi vult spirat*. Vítr kde chce věje. Druhý se vztahuje na vnější spojení (obcování): *et vocem ejus audis*, a zvuk jeho slyšíš. Třetí označuje tajemnou účinnost (hybnost) Boha, a onen božský instinkt, o němž nemůžeme míti plnou jistotu: *et*

nescis unde veniat aut quo vadat, nevíš, odkud přichází aneb kam jde.

5. První znak se vysvětluje takto: vnitřní rozpoložení, zjednané dary Ducha Svatého, a jež činí odlišnými lidi duchovní, jest v tom, že duše se cítí zcela svobodnou, volnou a pohotovou ve všech svých skutcích, bez pout, bez temnosti, bez čehokoliv, co jest jí na překážku nebo co na ni doléhá, — protože *kde jest Duch Páně, tamť svoboda*. Hříchové duši svazují a ochromují. Ale Duch Svatý, když do ní vniká, nejprve ji rozvazuje z pout hříchu, rozlamuje železné kování tvrdého srdce. Tu člověk se cítí jako odlehčený od velkého břemene a zcela křepký a hbitý k jednání. Ba nad to, dostává křídla jako křídla holubice, a vzlétá, a odpočívá v samotě. Neboť není srdci odpočinku, kde není vzletu k Bohu; serafínové také odpočívají a vzlétají: *stabant et volabant* (Isaiáš, VI.).

A abychom nemysleli, že člověk zrozený z Ducha jest hnán nějakým zuřivým rozmachem jako ti, jež zlý duch posedá, Pán hned na začátku praví, že Duch *vane, kde chce*, aby se naznačilo, že zrození z Ducha přináší a neodnímá svobodu volby. Co by vskutku zůstalo k zásluze, kdyby Duch působil na vůli nikoliv ji podněcuje a odvažuje její náklonnosti, nýbrž ji znásilňuje? A právě proto Apoštol praví, že „duchové proroků jsou podrobeni prorokům“ (když užívají ducha prorockého, aby oznamovali věci skryté), v opak toho, co se děje u posedlých.

Odtud pochází, že darové Ducha Svatého udělují se nám způsobem *habitu*¹, takže jsme šli způsobem racionálním a chtěným (volním) ke skutkům (pracím, dílům), k nimž nás řídí Duch. A takto ti, kdož jsou v jednání vedeni Duchem (*aguntur a spiritu*), jsou pohýbáni ne jako otroci, ale jako lidé svobodní, jako bytosti, obdařené vůlí, a jež skutečně chtějí; a právě skrze principy, jež jsou jim ulnulé a přece odvozené od Ducha, jsou nakloňováni k těmto činnostem, jež přesahují ve svém uspořádání a své úměrnosti způsob lidský a obecný.

Vniterná disposice (rozpoložení) člověka duchovního jest tudíž býti svoboděn a volným na cestě Ducha. Následkem toho ti, kdož nejsou svobodni a volni na cestě Ducha, a kdo se necítí vybaveni z pohodlností a rozkoší, ale snadno se v nich rozhosfují, dávají na jevo, že v nich nepůsobí Duch Svatý, že jich neinspiruje silně a dokonale podle svých darů.

6. Druhý ráz tohoto stavu duchovního jest vyznačen těmito slovy: *et vocem ejus audis*, a hlas jeho slyšíš, jimiž Pán nám dává na srozuměnou, že ten, kdo jest zrozen z Ducha a kdo jest pohýbán Duchem, mluví také pod vlivem Ducha, neboť *z plnosti srdce ústa mluví*.

¹) *Habitus* jest vlastnost, stav subjektu, jakési *stálé* rozpoložení (náklonnost, ochota), které ho zdokonaluje: na příklad věda, ctnost. V tomto smyslu *darové* jsou *habitus*, Cf. svatý Tomáš, *Sum. theol.*, I^a, II^ac, q. 49.

Kdo jest vpravdě zrozen z Ducha, toho všechny skutky, jeho hlas a jeho slovo pocházejí z Ducha a dýchají Duchem, a stěží se vám budou zabývatí něčím jiným než Bohem nebo tím, co se Boha dotýká.

Právě proto člověk duchovní a vnitřní se nám jeví v tom, jak se chová a jak ovládá všechny své smysly, svůj hlas a své slovo; podle slova svatého Jakuba: *Jestliže kdo v slovu neklesá, tenť jest muž dokonalý, a můžeť také všecko tělo uzdou spravovati.* (III. cap.)

7. Konečně třetí znak duchovního stavu označen jest těmito slovy: *Nevíš, odkud přichází aneb kam jde.* Znamenají hloubku Ducha, který námi vnitřně pohýbá a nás řídí, aniž můžeme znáti jeho původ, jeho postup a jeho cíl. Ale on sám přece zkoumá věci nejvnitřnější a nejtajnější: *Nebo Duch zpytuje všecky věci, také i hlubokosti božské.* (I Cor, II.) Ač vidíme díla, praví Kajetán, a ač slyšíme hlas člověka duchovního, neznáme přece zřejmě božský princip, z něhož přichází, a božský cíl, k němuž spěje.

A z toho poznáváme, že nemáme se rmoutiti, nevidíme-li vždy jasně, jakého ducha jsou naši skutkové (díla), zvláště skutky nesnadné, díla krušná a neobyčejná. Protože, ač Duch námi vnitřně pohýbá, nás vzněcuje a nás pobádá, nemůžeme vždy věděti, odkud přichází a kam jde, znáti jeho původ a jeho cíl, a tak Duch Boží nám zůstává skryt. A mnozí, kteří by byli chtěli jednati ve všech věcech se svrchovanou jistotou a bezpečností, často se zpozdí,

nebo odvrátí od těchto účinností Ducha Svatého obmezeností (úzkostlivostí, těsností) svého srdce, a stávají se nezpůsobilými k velkým činům, k nesnadným skutkům a jednáním, nerozšíří-li se jejich srdce a nezmohou-li se na tolik, aby spolehli zcela na Boha a na jeho vnitřní přispění.

8. Isaiáš, obraceje se k Israelitům, kteří se srdcem bez důvěry a s duchem zmítaným třásli se v nejistotě, mluví jim takto:

Proč praviš, Israeli: Cesta moje jest skryta Pánu, a Bůh můj soud můj přešel? Is 40, 27.

Pohledte na tento lid se srdcem obmezeným, sevřeným nejistotou své cesty, i myslí, že tato cesta jest skryta Bohu a neví, odkud přichází, ani kam jde. A Prorok jej napomíná, aby nezůstal ztuhlý ve své malomyslnosti, a aby rozšířil své srdce pozorováním božské velikosti:

Zdaž nevíš, aneb jsi neslýchal? Jehovah jest Bůh věčný. Ten, který stvořil končiny země, nemůže zemdlíti, aniž unaven bude, aniž moudrost jeho bude vystižena. On dává sílu ustávajícímu, a hynoucím statnost a moc rozmnožuje. Pacholata (děti) ustávají a znaví se, a mládenci zmalátní (a taktéž i ti, kdož jsou ještě dětmi slabosti srdce svého, jsou málo způsobilí k cestě ducha), ale ti, kdož doufají v Hospodina (takové jestiž srdce rozšířené důvěrou) síly nabudou, dostanou peruti jako orlice, poběhnou a nebudou umdlévatí, půjdou a nebudou ustávati (Is 40, 28–31.)

Poznamenejme tedy, není bez důvodu, že se jim slibují křídla orlice, a že přece se nepraví, že budou létat, ale správně, že *poběhnou a půjdou* (budou kráčet) totiž: jako lidé živí ještě na zemi a přece pohybování křídly Orla, který sestupuje s hůry.

Vskutku, darové Ducha působí na zemi a projevují se činnostmi, jež se mohou zdát obyčejnými. Přece však jsou pohybování křídly orlovými, kdož jsou vedeni a řízeni obcováním (spojením) s duchy a dary vyššími.

Ti, kdo se cvičí toliko v ctnostech, jsou jako ti, kdo jdou pěšky a spravují se ve všem vlastní péčí a vlastní snaživostí. Ale ti, jimiž pohýbají darové Ducha Svatého, jsou nesení křídly orlími, vzdouvanými větrem s hůry; a běží po cestě Boží bez jakékoliv námahy.

Proč Darové ti jsou jmenováni v Písmě duchy a dary?

9. Darové ti jsou nazýváni v Písmě *duchy a dary*: *A odpočine na něm Duch Hospodinův, duch moudrosti a rozumu, duch rady a síly, duch umění a nábožnosti, a naplní jej duch bázně Hospodinovy*, praví Isaiáš (cap. XI.)

A David: *Vystoupil jsi na výsost, vedl jsi mnoho zajatých, dostal jsi své dary v lidech* Ps 67.

Svatý Pavel, pojednávaje v epištole k Efesským (IV) o milosti dané podle míry obdarování Kristova: *svým na*

nebe vstoupením, praví, *jať vedl vězně, vylil své dary na lidi*. Ačkoliv by bylo možno tato slova vztahovati na všechny dary nadpřirozené (ctnosti nebo jiné *habitusy*, nebo milosti účinné), obracejí se přece po výtce na *dary Ducha Svatého*, jež Kristus po Nanebevstoupení rozlil s větší štědrostí na svou Církev.

Slova: „dostal jsi své dary v lidech: *accepisti dona in hominibus*“, týkají se zvláště darů Ducha Svatého, jež činí duši velmi učenlivou k jeho vnukání. A takto, kdyžtě dostávají od Boha ostatní dary, v těchto darech kromě toho Bůh dostává samé lidi, a v těchto lidech, jež zajal a jež si podrobil, přijímá nazpět své vlastní dary, a činí je ještě více svými.

10. Nuže, sluší výborně těmto velmi dokonalým *habitusům*, aby byli jmenováni *duchy* a *dary*.

Za prvé proto, že tato dvě jména patří samému Duchu Svatému: *Duch*, pokud pochází z lásky spirativní a tíhou lásky. *Dar*, protože láska jest sdílná, a prvním darem lásky jest samo srdce přítelovo, sjednocované s milovaným, přítomným vnitř toho, který ho miluje, podle těchto slov Davidových: *Jestliže jste přišli ke mně pokojně, abyste mi pomohli, moje srdce spojí se s vaším*.

Takto tato rukojmí lásky, jimiž Duch Svatý spojuje zcela zvláštním způsobem své srdce s naším srdcem, sjednocuje nás se sebou čině nás učenlivými a pro sebe vnímavými, jsou nazývána *duchy*, protože pocházejí v nás

z vydechování a tíhy lásky. A jsou nazývána *dary*, protože jimi Duch se nám dává a v nás přebývá.

11. Ale abychom pochopili, jak tyto dary pocházejí zvláště z lásky, a ze samého ducha srdce Božího, a kterak zažehují a rozmnožují v nás oheň lásky, třeba věděti, že účinkem (funkcí) těchto darů jest zdokonalovati ctnosti. Ctnost, praví vskutku svatý Tomáš (kommentář k Isaiášovi, kap. XI.), může býti pochybena a tak minouti se svého cíle buď pro subjekt, v němž se nalézá, buď o sobě.

Se zřetelem na subjekt bývá pochybena nahodilostí, totiž rozmrzelostí nebo upřílišněností toho, kdo ji nedokonale převádí v *habitus* nebo to s řečenou ctností nebere do opravdy. A tento nedostatek mizí rozmnožením samé ctnosti, která roste v síle.

Se strany *habitusu* může tu býti jistý vniterný nedostatek. Tak na příklad víra jest nedokonalá sama o sobě, protože jest hádanková a temná, podle toho, co praví Šalomoun (II Paral. VI): *Hospodin slíbil, že bude přebývati v mrákoťě*, totiž ve víře, podle slova svatého Pavla: *(Bůh) jenž učiní, aby přebýval Kristus v srdcích vašich věrou.*

Tento nedostatek, dodává svatý Tomáš, jest odklizen *habitusem* vyšším¹, zvaným *darem*, jenž přesahuje takřka

¹) Vyšším co do způsobu výkonu. „Donum in hoc transcendit virtutem quod *supra modum humanum* operatur.“ (III. *Sent.*, d. 35, q. 2, a. 3).

„Dona perficiunt virtutes elevando eas *supra modum humanum*,

způsob obyčejného konání lidského; a právě *darem rozumu* (intellektu) pronikáme jasným a průzračným způsobem věrohodnost a pravdivost věcí víry, a jím můžeme je rozeznati od bludů a ode všeho smyslového.

12. Darové přicházejí, abychom tak řekli, vyleštit a ozlatit ctnosti, aby zářily ve věcech, kam samy od sebe nedosahují. Neboť víra samotná a nahá nechává nás v temnotě; a tím se stává, že ti, jejichž rozjímání pochází z pouhé víry, upadají rychle do omrzelosti a nemohou dlouho vytrvati. Také rozjímajícím, kteří usilují proniknouti tajemství víry, dar „rozumu“¹ (intellektu) jestiž nezbytný, a jsou povinni ho používat.

Ale ti, kdož říkají, že se spokojí rozumem² a rozjísicut donum intellectus virtutem fidei.“ *Quest. disp. de Charitate*, a. 2, ad 17.

¹) Toto slovo „rozum“ pro dar Ducha Svatého, jenž se v latině jmenuje intellectus, jest podrženo ze staré češtiny a ze staroslovanského církevního jazyka; v nynější řeči je to *duch* nebo osvícená *mysl*; proto „rozum“ dáváme do uvozovek a vysvětlujeme v závorkách vlastním pojmem z latiny.

²) Zde je to vlastní náš křehký rozum vběžném smyslu slova, jenž pádem byl zatemněn, a jenž často ve věcech Víry selhává a potřebuje sám od Víry světla, od Víry v tom smyslu, která v zápětí nese *dary*, tedy pro rozum i dar „rozumu“ neb *osvícení* mysli; toť vlastní „filosofický“ rozum, pracující v té dialektice, o níž praví sv. Ambrož, že na ni (čili na něj) neuvázal Bůh naši spásu. Toto místo nejznamenitějšího thomisty doporučujeme p. Durychovi, aby si poopravil řeč a nedělal z ní Babel.

máním ve víře nahé¹, sotva vědí, co to jest rozjímati: zmateně pobíhají nebo podřimují ve svém rozjímáním, protože víra nerozjímá, nýbrž temně *připouští*; a zdá se, že nebesa a věci nebeské jsou jim spíše skryty než otevřeny:

Oko Jakobovo v zemi pšenice a vína, praví Mojžíš (DEUT XXXIII, 28), *a nebesa zamračí se rosou*. Vskutku, pokud jsme v Církvi bojující, jež jest v pravém smyslu zemí pšenice a vína, totiž duchovní potrawy, jež se rodí pod svátostným závojem chleba a vína, nebesa jsou zamračena rosou, protože jsou skryta ve stínech víry. Nemůžeme tedy rozjímati dokonale pouhou věrou: jsme provlhlí lehkou rosou, a tato rosa sama nám oči zatemňuje.

13. Abychom tedy neumdleli, jest nám nezbytno, aby nebe nám bylo poněkud pootevřeno, a právě to činí Duch Svatý dary umu, moudrosti a vědění.

Jsme na to upozorněni v Křestu Kristově:

Ježíš byv pokřtěn, praví svatý Marek (cap. 1.), *ihned vystoupil z vody, uzřel nebesa otevřená, a Ducha jako holubici, sestupujícího a zůstávajícího na něm*

Taktéž duši očištěné Křtem, v němž přijala víru, Duch

¹) Touto nahou vírou právě třeba rozuměti činnost bez darů. Řekne-li však takový svatý Jan z Kříže podobné slovo: *pouhá neboli čistá víra* (oproti každému přirozenému příměsku), myslí tím právě víru nikoliv nahou, nýbrž živě spojenou s dary „rozumu“ a moudrosti, a taková víra je právě živícím olejem v plápolu rozjímáním. Cf. R. Garrigou-Lagrange, *Perfection chrétienne et Contemplation*, t. I, kap. IV, a. 6.

Svatý otvírá nebesa, aby měla nějaké srozumění věcí nebeských, a aby tyto věci nebyly toliko zatemněny rosou.

Čím duše více prospívá v *darech*, tím širě jsou jí nebesa otevřena, a tím lépe rozjímá slávu Boží. A nejlepším znamením přítomnosti těchto darů v duši a otevření nebes jestí to, že má velkou radost a jakési srozumění této slávy.

Právě proto jest psáno o svatém Štěpánu (Skutky VII): *A jak byl pln Ducha Svatého, pohleděv do nebe, uzřel slávu Boží i pravil: Aj vidím nebesa otevřená...*

14. Osvícením darů Ducha Svatého duše vycházející z temnosti víry, běží k svému Bohu, okrášlená skvělým rouchem, třpytícím se zlatem a rozličnými ozdobami, totiž množstvím duchovních citů (duchovního snýšlení) a mnohonásobným srozuměním věcí božských.

Ale poněvadž v tomto životě předmět víry nemůže se nám jevit v plném světle — neboť víra vždy se opírá o svědectví, a nemůže ho minouti bez povšimnutí a skočiti na ráz *k vidění* svého předmětu, — zůstává v platnosti, že duše jatá a spoutaná svazky víry co se týká zatemněnosti (skrytosti) předmětu, nemůže býti osvícena leč plamenem lásky. Právě proto jest třeba, aby dary umu, moudrosti a vědění pocházely z lásky a na ní aby byly založeny. Proto také jsou zvláště přisouzeny lásce, čili Duchu Svatému, jenž jest Láska, a pro toto přisouzení jsou samy pojmenovány *duchy*.

Jimi se mysl v plameni lásky povznáší od hádanko-

vého poznání víry k průzračnému a jasnému patření (kontemplaci) velikosti a věrohodnosti tajemství: *V lesku ohně plápolajícího v noci*, praví Isaiáš (IV), — v noci, totiž v zatemnění tvorů, jež zahalují našim zrakům velebnost věčného, neboť *nad všelikou slávou* (jestiž) *ochrana*, jak praví též prorok na témže místě.

A právě takto duch náš bdí v temnotách tohoto života: „taťto světla svítí v místě temném“, a naše mysl jest posilována samým milováním srdce, neboť co jest milováno, jeví se jí lepším a více se jí hodí (a více jest jí vhod, jí sluší).

Svatý Bernard praví velmi dobře v kázání 57. na Velepíseň: „*Oheň kráčí před Ním, a on sám není nic jiného než oheň.*“ Oheň, který jde napřed, nedává zrátí lásce, nepůsobí, aby pokročila. Jest toliko poslán, aby vzněcoval a připravoval, a aby nám dal poznati, co jsme sami od sebe, abychom pak chutnali s tím větší sladkostí, co to jest náležitosti Bohu.

„Ale oheň, jímž jest Bůh, ztravuje a nekormoutí, hoří libezně a činí šťastným i když mučí. Jest opravdu ohněm, který pustoší, ale jen proto, aby naplnil pomázáním duši, kterou očišťuje.“

„Takto v síle, kterou jsi přetvořován, a v lásce, kterou jsi rozněcován, poznáš, že Pán je přítomen.“

15. Tyto *habitusy* neboli nebeské dary, jsou ještě nazývány *duchy*, protože jsou v nás pořádány božskou in-

spirací (vnukáním), vždyť již slovo „inspirace“ značí jistý popud přicházející z vnějšku (Cf. *Sum. theol.*, 1^a, q. 68, a. 1.)

Vskutku, ač k jednání každý tvor potřebuje popudu od Boha ve smyslu první příčiny, a ač v tomto smyslu o tomto popudu možno též říci, že pochází z vnějšku, přece tam, kde ctnosti ulnulé nestačí k tomu, aby jednaly způsobem dosti vznešeným, zvláštní přispění jakéhosi principu a ctnosti vniterné jest nezbytno, jež nejen pohýbá, ale ještě přináší ducha a novou sílu a vyšší uspořádání.

Takto proto, aby se člověk stal způsobilým k jednání nejen podle lidského pravidla a principů úměrných s rozumem, ale podle vyššího měřítka a vyššího pravidla než jest měřítko a pravidlo lidské ctnosti, jest nezbytno, aby přijal *ducha* (nebo sílu) ušlechtilější, kterou by byl pohýbán vnějším popudem a která jej povznáší.

Ústa svá otevřel jsem a táhl jsem (k sobě) duch: nebo přikázání tvých žádostiv jsem byl; praví David, *Ps* 118, 131.

Intellektem a vůlí, jež jsou jako ústa duše, duše, která dychlí po životě shůry, přitahuje v sebe ducha, který osvětluje srdce a rozplameňuje její živé síly.

Otevření srdce zejícího k Bohu jest takto nezbytno, aby přijalo dary Ducha Svatého, protože tyto živoucí dary jsou nám vlévány, aby naše srdce se stalo velmi učenlivým Duchu Svatému, a aby bylo schopno jednati tímto vyšším způsobem, k němuž jest řízen a povznášen od Boha.

16. *Duch jeho ozdobil nebesa, a pomocnou rukou jeho vyveden jest Had křivolaký. Job 26, 13.* Mohutnosti duchovní, totiž intelekt, vůle a ctnosti, jež je vytvářejí, jsou jako nebesa roztažená nad schopnostmi tělesnými. Svými dary Duch Boží je okrašluje a je povznáší, aby srdce člověkovu bylo pohýbáno nikoliv podle malého a zúženého, obmezeného měřítka našeho rozumu, ale podle nejplnějšího uspořádání a konání Ducha Svatého.

Tímto způsobem duše jsou zcela osvobozovány od Hada křivolakého, totiž od ducha ďáblova, který nejen svádí hříšníky, ale snaží se svést i lidi duchovní do svých cest křivolakých, vrhaje závoj na jejich srdce, klamaje je domnělými pozdviženími mysli a viděními, a vnitřními ilusemi.

Dary Ducha Svatého Bůh osvěcuje ducha člověkovu, aby mohl rozeznati křivolaké cesty hadovy, aby mu nebyly neznámy jeho lsti, i když se přetvořuje v anděla světla, a aby mohl směřovati k zemi veškeré přímosti cestou přímou, bez oklik a bez bloudění; podle toho, jak je psáno: *Duch tvůj povede mne po cestě přímé. Ps 142, 10.*

17. Konečně darové jsou ještě nazýváni *duchy*, protože duše je přijímá jako sám dech Boha, když ji okrašluje svými dary, ji objímá jako ženich, a políbením svých úst ji vdechuje svého Ducha, aby všechny ctnosti duše byly učiněny dokonalejšími, a povznešeny k vyššímu způsobu konání.

Slovem Hospodinovým nebesa utvrzena jsou: a dechem úst jeho všecka moc jejich. Ps 32, 6.

Tento dech úst Páně, který utvrzuje ctnosti, jest duch darů, jež Bůh nám sděluje svým políbením, jež jest tak účinné, když se vtiskuje na duši lačnou žádostmi nebeskými, že dychtí a pije, abychom tak řekli, tento dech, a přenáší ji všecku v Boha, a vytrhuje ji tak prudce věcem pozemským, že z toho často i smrt tělesná vyplývá.

Jest řečeno o Mojžíšovi (DEUT, xxxiv): *„I umřel tu Mojžíš služebník Hospodinův, v zemi moabské k rozkázání Hospodinovu. Což Jeroným Oleaster překládá takto z hebrejštiny: Umřel políbením Hospodinovým. Protože rozkázání božských úst bylo jako políbení Boha. Políbení, jež se vtisklo tak silně na duši Mojžíšovu, že z ní vypil a vyssál všecken dech života, a vytrhl ji z těla mocí duchovní lásky.*

Takové políbení znají všichni svatí, kteří mohou říci s Pavlem: *Bud' že nesmyslni jsme, pro Boha (jsme): bud' že jsme rozumni, pro vás. Sive mente excedimus, Deo. Si ve sobrii sumus, vobis. 2 COR 5, 13.* Kde střízlivost činnosti Svatých se zřetelem k bližnímu staví se oproti přílišnosti (krajnosti) a opojení ducha, jimiž vstupuje v mocnost Páně. Nemajíce na paměti než spravedlnost, jsou opojeni pro Boha, střízliví pro bližního. Takový jest vskutku tento sklep vinný, kde Bůh zpořádá lásku. CANT 2, 4. A řád lásky vyžaduje, aby duše netrpělívá a jako opojená svým Bohem, tihla nejprve k němu veškerým svým vzmachem

a bez míry: a potom teprve k bližnímu s obezřelostí (povážlivostí, rozumností, zdrženlivostí) a skromností, podle toho, jaké povahy kdo jest a jaká jest toho přítomná potřeba, nelnoucí příliš ať to ke komukoliv a nehledající ničeho, není-li to pro Boha.

18. V tom má býti hledán hluboký smysl té velmi uzavřené knihy duchovní lásky, již jest *Velepíseň*, a jež počíná políbením Páně: *Ať mne políbí políbením úst svých*. CANT 1, 1. Jakoby lásky svaté Církve počínaly tam, kde Mojžiš dovršil svůj život: *Umřel od políbení Hospodina*. Vskutku, když Zákon, daný Mojžišem, se naplňuje, zákon duchovní lásky počíná políbením, jímž jest sám Duch Svatý, vycházející z úst Boha, sjednocující Otce a Syna a rozlévající se na Církev v den Božího Hodu Svatodušního a po všechny věky.

Církev byla usouzena hodnou větší slávy než Mojžiš, a právě proto ji poslal Pán Ježíš svého Ducha s takovou hojností, že jím byla všecka opojena; takže mnozí vidouce Apoštoly, pravili posmívající se: *Městu plni jsou ti to*, t. j. jsou opili novým vínem ACT 2, 13.

19. Mocnost Ducha povznáší Církev nad každou časnou nákazu, nad každou lidskou křehkost, nad slabá měřítká přirozeného rozumu; a možno o ní říci jako o Nevěstě Velepísně: *Lepší jsou než víno prsy tvé* CANT 1, 1. Čemuž rozumím takto: ctnosti, jež ozdobují tvou duši, jsou učiněny lepšími pro toto víno Ducha, jímž jsi opojen.

(A jako toto opojení jest zcela duchovní, stejně) políbení úst Páně jest zúplna duchovní a čisté. Není to políbení vášně; toto věru, i když se činí ústy, nepochází z úst, nýbrž ze žádostivosti a tělesnosti. Kdežto políbení úst jest políbení hlasu a slova, políbení mysli a Loga, políbení Velebnosti. Nebesa jsou utvrzena slovem Boha Hospodina, a každá jejich ctnost jest ozdobena duchem, který pochází z jeho úst.

JAN A SANCTO THOMA

Z písní krále Erika:

PÍSEŇ KARINĚ, KDYŽ DOTANČILA.

Dám vínec z ušlechtilých květů
kol kadeří své milené,
a ze vzpomínek věnec spletu,
by zdobila jím stáří své.

Svou rukou vpletu kolem čela
ten věnec té, již v lásce mám,
by v šedých vlasech zdobu měla
pak, až již budu mrtev sám.

Tak mladá, sličná v tanci bývá
má milá, ne však veselá,
— a tak se trn v tom věnci skrývá
a jed tak ve svých květech má.

Zřím kapku krve, která kane
jí z věnce, jež má ve vlasech,
— můj věnec raní, zlem se stane,
co dávám, — bol v mých darech všech.

PÍSEŇ KARINĚ Z VĚZENÍ.

Nesud mne po zásluze, skrop mne slzami svými,
bláznem jsem teď mezi blázny ubohými.

Koruna má byla krásná, říše skvělá,
císařům a králům rovnal jsem se zcela.

Koruna má v kusech, říše rozervána,
v žaláři má vina bude odpykána.

Přátelé a krevní věrnými sluhy mi byli, —
ruce mé krví krevných, hle, se potřísnily.

Za čest mou šly v zápas šiky mého lidu, —
za svou věrnost ke mně sklidily jen bídu.

Městem kráčely krásné lidu mého ženy,
na hrad jsem je vodil, byly znásilněny.

Naposled vzal jsem tebe, bych se útěchy dožil,
vesna zpustošena, by podzim znova ožil.

Prolilas hořké slzy pro mne a mé činy, —
nesud mne po zásluze, odpusť mi mé viny.

POSLEDNÍ PÍSEŇ KRÁLE ERIKA.

Co pomůže pláč, co volání nám, —
vždyť s králem Janem je spojen Bůh sám.
Král Jan mne vězní v kobě,
Bůh dal mi milost v naději jen:
V svém vlastním těle jsi uvězněn
a chceš-li ze své vazby ven,
vaz můžeš zlomit sobě.

Z „Nálad a obrazů“:

NAD BAŘINOU.

Nad bařinou houstne soumrak temný —
tichý, mlhavý, pustý je svět.
S nebes klenby siné padá jemný
tichý dešť, tak chladný jak led.

Neruší ni keř ni trávník svěží
ani kupka vřesová
barvy Smrti, jež tu tiše leží,
v mechu bařiny lože má.

Jestřáb krouží sám, dešť křídla mu tíží
hladov tu bloudí krajinou.
Chmurný, němý les tam z dálky vzhlíží
širou, prázdnou pustinou.

Jenom na západě tlí tam dole
poslední dne přisvit mdlý,
tam, kde strmí nezarostlé, holé,
deštěm zvlhlé úskalí.

Klid tu pro myšlenky unavené,
žal tu může vydechnout

naděje prost, jež bez kotvy se žene,
kde se pění života proud.

Noční vítr bolně popel vroucí
zhaslé vášně tu ochladí,
smutně zhublé tváře hanba žhoucí
soumrakem se zahalí.

Pásku poslední zde mysl zdrtí,
jež ji poutá k životu —
cesta jde tu v slinnou zemi smrti,
ve věčnou tu nicotu.

ZIMNÍ NOC.

Zvolna tudy jedme,
kolem sebe hledme:
bílým zámkem les,
dlažbou mramor skvoucí
klenbou větve pnoucí
se až do nebes.

V sněhu ani hnutí,
větru zavanutí
klenbou nezazní;

sníh tu stvořil síně,
v jejichž chladném stíně
mrtvé léto spí.

Klidně dřímá v loži, —
třpytný led je tvoří,
nad ním splývají
bílé clony s výše,
jalovce tam tiše
lože hlídají.

V pustou síň se leje,
kovově se chvěje
luny chladný svit;
kolem se všech stran tu
září diamantů
nesčíslných třpyt.

Na strhaném krytu
smutné stříbro svitu
hvězd je ozdobou;
temné stíny ženou
lehce rozjiskřenou
bílou komnatou.

Z cyklu „Z hloubek a dalek“:

ALKIBIADES.

I.

Slyš lidu řeč: „Hle, Alkibiades
a za ním jeho pes jde proslavený!
Svým vzrůstem předčí Alkibiades,
svým bohatstvím a pýchou všecku šlechtu;
pes jeho předčí krásou všecky psy.
Ty uši, ušlechtilý čumák, hle —
a jak tak pěkně hustým chvostem vrlí!“

Hle, ušlechtilý Alkibiade,
jak lid se kolem kupí v údivu!
Mám radost, že jsi takto milován,
leč chtěl bych, aby důvod jiný byl,
než že tvůj pes má krásný, hustý chvost!

„To neznáš Athéňanů; v Spartě moudrost
a statečnost sic muži plně stačí,
by pokládán byl schopným vojska vést,
leč v Athénách je třeba koně, psa
neb slavnou milostnici mít, by hodným
tě pokládali vyšších úřadů.“

Ty neznáš mne, jenž hravě vykonám,
co hloubající starci vážnou myslí
a mocným úsilím přec nesvedli."

II.

Slyš, víš-li, Alkibiade, že není
dnes černějšího muže v Athénách
než Alkibiades, jenž krásu hyzdí,
jenž usekává chvosty, kazí psy —
cos myslil — utnout chvost své naději,
psu, který budil obdiv Athéňanů?

„To proto, že se o mně v Athénách,
jak se mi zdálo, v dobách posledních
již příliš dlouho příliš mlčelo.
Ten, o němž mlčí Athény, je hotov;
leč ten, jež na trhu a v ulicích
si — třeba s nenávistí — ukazují,
ten k stanu vůdce nemá daleko.“

III.

Jdeš ve svém vzdoru příliš daleko
a drzou nohou šlapeš všechn mrav
a rušíš zákon, bohům rouháš se
a svaté mystérie znesvěcuješ!

„Ty mluvíš jako státní zákony,
já ve své vlastní duši zákon mám,
jež Zeus mi dal, když v klíně matky své
má první touha tíhla v světlo denní.
Ten zákon dal mi právo volně hrát
si s ohněm, s bohy, s vším, co jiné děsí.“

IV.

Jsi opovržen, Alkibiade.
Vždyť víme, proti otčině a bratřím
se potměšile smlouváš se Spartou.
Ty zapomínáš, že je Nemesis,
že Moira jest, jež stíhá zločince
a v Orkus vrhá zrádce bídného.

„Chci zkusiti, jak dlouho odpor klást
as Moira vůli muže dovede,
chci spatřit Orkus, zkusit temnoty,
jak působí, — až se mi zachce zas
zpět k světlu, k otci Zevu vystoupit.“

VIDĚNÍ.

V peklo jsem zřel, jež se otevřelo,
volání po kapce vody znělo,
stenání a lkání;
z plamenů, které bíle svítí
do věčné noci, slyšel jsem zníti
chraptivé naříkání.

Zřel jsem oči žalně se zvedat,
marně ulehčení hledat
v zoufalosti své,
zřel jsem prsa v křečích se zdvíhat,
tváře v úzkostech se míhat,
děsivé.

*

Tu zdvihl se jeden z mučených,
tvář ďábla zkřivenou měl
a v rysech vyhublých, ztrhaných
sled hrdého půvabu tlel.
Jak záblesk se tváří vinul,
jak světlo denní se linul
mu v stíny temné, jež v duši měl,
zvěst nového blaha přinášel.

TĚLO A DUŠE

Děl: „Sami si zostřujeme
muk ocel, nás ranící,
a oheň a muka střeme
si po vlastní hranici.
Když sami sebe se spustíme,
tu muk se zhostíme;
a snažme se v každé době,
již nikdy nejitřme v sobě
svých hříchů, hanby své hnět
a hledme vpřed!“

Tu zvolna se utišily
kol ďábla plameny;
byl pohled krásný, milý,
jak zářil zjev zjasněný,
jak s archandělova čela
jas čistý se rozléval,
jak blaženost se mu na rtech chvěla
a zářně se usmíval,
— dech blaženosti všim se lil
a peklu konec byl.

Z švédštiny přeložil JAR. SKALICKÝ.

TĚLO A DUŠE

Chci strhnouti ty, kteří ji neznají, do oné krise, jež se nekončí nežli šílenstvím nebo věrou. Nepohrávám si metaforami, ale pokouším se, abych dal pocítiti stav, který jsem skutečně poznal: netoliko marnost všelikého štěstí v blesku se objevuje, ale i bezmoc ducha, aby poznal ať cokoliv; slova již nejsou než temní nepřátelé, kteří okolo mne lezou, aby mne zadusili; pak záhy již se zdají pouhými zvuky rozpuštěnými v povětří, a povětří samo se ztrácí; svět je prázdný; obrazy, vědomí a svědomí, těla, vše je strženo do klouzání beze směru, kde zvyk se nemůže zroditi; po několik okamžiků se cítím v anarchii, v které ani se nemohu zaříditi, neboť jsem smetán děsným přívalem záporů, který smetá dokonce sám sebe, a širokým rozmachem oněch strašlivých křídel, o nichž jsem nevěděl, že je mám, jsem unášen za mez srozumitelná, v samo lůno nicoty. Pod pustošivým dechem vše se rozplynulo, až i ponětí mé vlastní existence. A tehdy, neuzříme-li zářiti v oné vesměrné nicotě obličej Boha pomocníka, zůstaneme raněni šílenstvím, jako kdybychom byli bývali hozeni tváří v tvář zjevení příliš drtivého pro přirozenost lidskou.

Když jsem byl, nehledav jich, zahalen těmi velikými stíny a otřásán tím mražením, volal jsem o pomoc, a Bůh mne uslyšel, vždyť jsem ještě člověk. Ale uchovávám si z té chmurné cesty dojem, že se pohybuji ve světě nevalně pevném. Na zemské kůře nedokračuji zjista, a hledím na různá rozumování ducha jen jako na křehké mechanismy. Ani tím se nemohu posilniti, abych se zavřel sám do sebe, neb

nemohu věděti kdo jsem, aniž v jaké míře jsem; sama pochybnost se mi jeví hodně opovážlivou vedle určitosti nicoty, jež by se mi vnucovala, kdyby katolicism tehdy mi byl nezabránil v trysknutí do prachu beze jména, a nedával mi trvati až do stanovené chvíle, kdy má nesmrtelná duše opět vystoupí, aby se spojila s Bohem.

✱

Přízní tohoto osvětlení počínám viděti jasně ve svém pozemském životě. Poněvadž má víra mne vytrhuje z nicoty a stvrzuje mi, že dlužno přetrpěti tento život, věřím v nezbytnost řádu věcí, budiž jakýkoli, ježto tvářnosti tohoto světa jsou prázdný jedna jako druhá, a naše náboženství mne zbavuje rozpaků, nabízejíc mi předpisy zřetelné a pevné. Ale kdyby víry ve mně nebylo, popíral bych všecko, dokonce svůj zápor, a zápor svého záporu, neexistoval bych.

Takto katolicism mi znovu ukládá život, jež sám od sebe ztrácím. Nevěříme-li v Boha, není důvodu netoliko ukládat si nějakou morálku nebo jednati: to jsou pak otázky věru podružné — ale vůbec není důvodu žíti, a dokonce pro mne by to byla nemožnost existovati, a pomyslit si bytí jakékoliv.

Skepticism nemá místa mezi lidským počínáním. Věřiš, a tak si opět dáváš pozemskou tvářnost, přijímáš zdání, která mají svůj nebeský líc. Anebo popíráš, maříš všecko, až i schopnost maření. Nedostává-li se Boha, nevidím než anarchii pro liknavce a sebevraždu pro povahy povýšené: ostatek není přijatelný leč lidem prostředním.

✱

A tak, jestliže jsme vši svou bytostí prožili vanitas vanitatum, a jestliže v hlaholu těch kouzelných slov jsme uviděli řítiti se právě tak vesmír věcí možných jako vesmír pozemský, jestliže přes to, s pomocí milosti Boží, opět stvořujeme svět, jestliže opět se ujímáme nějakého zvyku, nějaké tradice, ba i nějakého předsudku, poněvadž je máme za nejvhodnější k oklamání hladu božího, nemáme býti označováni za nesmělé: v kořeně umírněných gest, která potom kdekdo na nás vidí, jest srdnatost, a v úzkostlivé šetrnosti, s níž podle svého povolání se chováme k pitomým institucím tohoto světa, má býti zřetelna a jista jen naše láska k Bohu, jenž ukládá ony přetvářky naší duši, aby ji vyzkoušel.

O můj Bože, jaký zázrak jsi vykonal. Mohl jsem si žíti lehce v povyraženích, kterých už jsem se dotýkal prstem. Nikdy nadšení by nebylo rozvrátilo mého života. Náchylný přirozenou zvědavostí a sklonem své doby, abych si nevážil ve věcech leč maličkých podrobností nikdy nepřezkoumaných, byl bych býval stejně přislepý jako tolik autorů, které znám, a možná, že bych si byl pohrával blyskočnými obrázky se stejnou zručností jak oni.

A hle, ty mi ukazuješ, ty mne zavazuješ, abych řekl, že za oněmi skleníkovými květinami tak neobyčejně vypučelými už není nic. Neb tam, kde tebe se nedostává, nic není. Jestliže sám nestaviš domu, ten, kdo se pokouší zbudovati jej pouhými svými silami, marně se lopotí.

Nevím, dovolíš-li mi, abych naplnil, co vidím. Ale jaké velikosti, jaké svrchované pravdy přece může dosáhnouti

spisovatel, jenž dovede využití divoucích nástrojů, které náš věk mu vkládá do rukou, který se s nimi nepožene na slepo, ale vždy bude veden ve svém nejdelikátnějším zkoumání jistotou, že tebe najde.

Žítí v dvacátém století a věřiti v Boha, toť již situace pro člověka, který chce naplniti veliké věci. Ah, kterak se budu stříci, abych neřekl, že jsem přišel příliš pozdě na svět příliš starý. Ale naopak, tento svět omládlý a obnovený již již se obrací k tobě. Zakusil marnosti všeho života, všelikého stavu, z něhož bys byl vyloučen, a nyní, uprostřed čerstvých trosek, jež dosud zavalují hlinu Evropy, v horoucnosti, aby bylo opět zbudováno stavení ochráněné od války a anarchie, o Bože můj, slyš ze všech hrudí nesmírné volání víry dráti se k tobě. Křik zbloudilých, v Boha nevěřících, některou chvíli se může zdáti mocnějším. Ale jakmile sezná jejich nemohoucnost vykonati něco, dav, který se nechával řídit, přece jen nenadále mocně sebou trhne; zmateně si uvědomí, že šel po špatné cestě, a že někde jest nějaká zářná pravda, k níž jeho vůdcové ho nevedli; marně zastíraná nutkání, jež připomínají Boha v srdcích nejvíce nevěřících, proderou se na světlo; tento věčně mladý dav národů, tak znechucený svými nedávnými bédami a zly, tak vášnivě v patách toho, co ještě považuje za šlechetné a spasitelné, uzří ve víře prvou podmínku všelikého pokoje, jehož člověk si může zde na zemi žádati; a konečně smísí své hlasy s hlasy lidí dobré vůle, kteří už dnes mu zvěstují obrození.

Robert HONNERT.

Přeložil BOHUSLAV REYNEK.

AZORÍN

FLÉTNA, ZNĚJÍCÍ NOCÍ

Ah, nevděčný čase! Čos' to udělal?

Diego Lainez, v Cidově jinošství
od Guilléna de Castro.

1820. Flétna zaznívá nocí: zní líbezně, chvějně, teskně. Chceme-li vejít do starobylého města starou branou, musíme vystoupit po příkrém svahu; v hloubi teče řeka; u řeky, na vyvýšené a rovné pláni, vidíte dvě řady starých a urostlých jilmů; místy vyvstane široký a prodloužený kámen, na němž můžete usednout. Noční temnota odestírá nám jen neurčitě bílou hmotu kamenů. Tam, u vchodu do městyse, na konci aleje topolů, přetíná silnici pruh ostrého světla. Světlo vychází z domu. Přistupme blíže. Dům má širokou předsíň; na jedné straně je starý tkalcovský stav; na druhé straně, u stolu, na němž stojí pult s notami, sedí bělovlasý dědoušek a dítě. Dítě má u úst flétnu. Z flétny se line širá, smutná, vlnivá melodie; noc je jasná a tichá. Venku se tiskne skupina domů starobylého města: je tam katedrála, s cisternou průzračné a tryskající vody; uličky hokynářů, řezníků, řemenářů; domy s žulovými štíty; nějaká zahrada, skrytá v hloubi paláce. Poutníci, kteří sem zavítají — je jich velmi málo — zůstanou v hostinci, zvaném *U Hvězdy*. Každý den v devět hodin večer ujíždí dostavník alejí u řeky; když jede kol osvětleného domu, líbezné zvuky flétny zaniknou na chvíli v hluku železa a prken

rozhoupaného kočáru; a pak flétna zaznívá a zaznívá hlubokým, hustým tichem nocí. A ve dne starý tkalcovský stav běží a běží se svým rytmickým zvukem.

1870. Uplynulo padesát let. Chceme-li vejít do starého města, vstupme Starou branou, nechme dostavník, vjíždějící na most nad řekou. Dostavník přijíždí do města vždy v devět hodin večer. Vše ztichlo; tam ve skupině domů se ukazuje několik světýlek; začínáme stoupat po příkrém svahu; zanechali jsme dole koželužny — ty starobylé koželužny, které potkáváme v Celestýně. — Nyní putujeme alejí starých a urostlých jilmů. Z temnoty sotva vytone bílá hmota kamenných sedátek. Třásně prudkého světla se zmítají nad cestou. Vyráží z onoho domu ta flétnová melodie, již nasloucháme: ta táhlá teskná melodie, která se zdá býti křišťálovou nití, která se již již zlomí? V předsíni tohoto domu dlí starý muž se dvěma dětmi; jedno dítě píská na flétnu; druhé dítě na ně hledí mlčky, upřeně, svýma modrýma, velkýma a kulatýma očima. Stařec chvílemi na něco upozorní dítě, které píská na flétnu. Tento starý muž byl kdysi velmi dávno děckem; a zde, v noci, vyluzoval z flétny tutéž melodii, kterou nyní píská jiné dítě. Dostavník přijížděl s hřmotným hlučením želez a prken; na chvíli jste přestali slyšet jemný zvuk flétny; pak se opět rozezněla nocí. Tam v dáli spaly staré domy; spaly jilmy promenády; spala řeka a pláně. Nyní, když konečně zmlknou ty zvuky flétny, dítě, jež bylo mlčenlivé a soustředěné, kráčí do města, a tam — ve staré budově na náměstí — začne číst v knížce, která má krátké řádky, až je

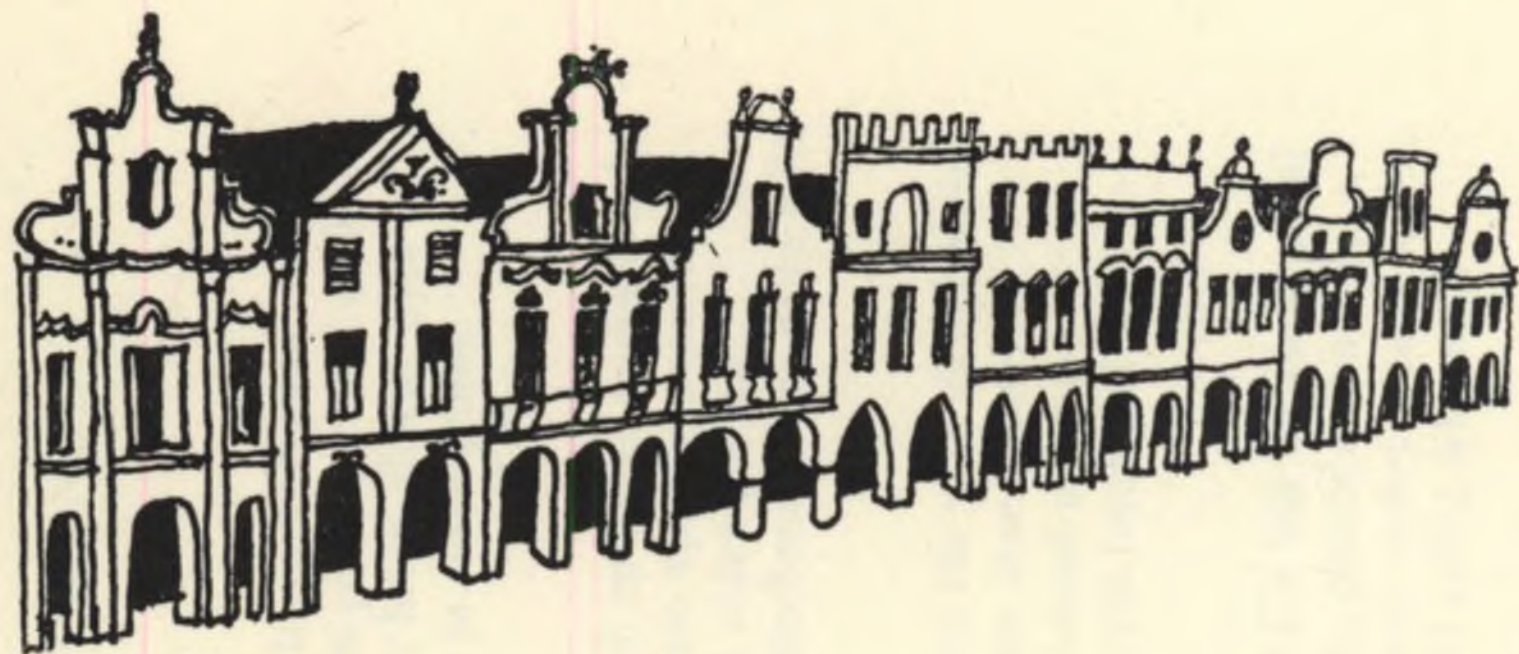
zkonejší spánek. Do tohoto městyse přichází málo lidí; přijedete-li tam, ubytujte se v hostinci *U Hvězdy*. Není tam žádný jiný; tento je v ulici Narválnzově, dříve zvané ulicí Moučné váhy, blízko trhu — vychází se také ven ulicí dona Angela.

Kolik roků přešlo? Ať je vsune čtenář. V Madridě je nyní malý byt, kdesi blízko podstřeší, a dlí tam muž s bílou bradou, jenž má tytéž veliké a modré oči, jako dítě, které hledělo ve starobylém městě zaníceně a upřeně, jak druhé dítě píská na flétnu širé a teskné melodie. Tento muž nosí skromný, ošuntělý šat; jeho boty se nelesknou. V domě je stůl plný knih; ve velkém stojánku leží též knihy. Mnoho z nich se pomalu ztrácí, a nechává po sobě jasné mezery. Na stěně můžete vidět viset dvě krásné fotografie, na jedné je paní pěkných a přemýšlivých očí, s hedvábnými a lehkými vráskami na čele; na druhé je dívka, která je tak přemýšlivá a hezká jako ona paní. Avšak v domě není slyšet ženské hlasy. Ten člověk s bílou bradou píše často dlouho na čtvrtky papíru; pak vychází, kráčí ulicemi, vstupuje do některých domů, nesa s sebou své papírky; hovoří s těmi a oněmi. Často se s ním ty papíry, které popsal, vracejí domů, a položí je potom do krabice, kde již leží ostatní, plné prachu, zapomenuté.

1900. Dostavník, který stoupal každého večera k starému městu strání u řeky, tam u koželužen, podél řady jilmů, přestal již dávno jezdit. Nyní vystavěli stanici; vlak se zastavuje před městem také večer, ale daleko od aleje

a starého mostu, na druhém konci osady. Denně přijede jen málo cestujících; dnes večer přijel jediný: je to stařec s bílou bradou a modrýma očima. Vystoupil z vlaku, zha-len v bědný plášť a svíraje v ruce kartonový tlumok. Když vyšel z nádraží a stanul před rozviklaným omnibusem, vlak se již vzdaloval temnou nocí, v daleku pláně. Omnibus při-váží cestující do hotelu *U Hvězdy*. Je to nejlepší hotel ve městě: jeho starobylost je nejlepší zárukou. Velmi ho zle-pšili; byl v ulici Narvázově, avšak umístili ho nyní ve vel-kém domě na náměstí. Cestující s bílou bradou vstoupil do vozu, a nechal se unášet. Nevěděl, kam ho vezou, když vůz stanul na náměstí, naproti hotelu, uviděl, že je to ten-týž dům, v němž žil, jako hoch před mnoha a mnoha lety. Pak mu určili pokoj: je to tentýž pokojík, kde tolik četl v oněch jinošských letech. Když se ocitl mezi těmito zdmi, sedl si muž s bílou bradou na židli, a položil si ruku — mocně sevřenou — na prsa. Musil se nadýchat čerstvé-ho vzduchu: vyšel z hostince, a jal se kráčet uličkami. Šel a šel, až přišel k staré aleji. Noc byla jasná, tichá; v hlu-bokém nočním tichu zněla flétna. Zachycovali jste její zvu-ky jako křišťálovou nitku; byla to melodie dávná, táhlá a teskná. Stuha světla vystupovala z domu; náš poutník při-stoupil blíže a spatřil v předsíni starce a dítě; dítě pískalo na flétnu táhlou melodii. Pak si muž s bílou bradou usedl na jeden kámen promenády, a opět si položil na hrud' se-vřenou ruku.

Ze španělštiny přeložil Zdeněk Šmíd.

ROMANCE

Písni zlá, jak bolně rozrušila
dechem svým jsi celou duši mně!
Do jitra se v hrudi chvěla, nyla
píseň ta, — ta píseň jedině.

Sladčeji v těch zpěvných mukách bylo,
než se v kouzlo spánku ponořit;
tíseň v hrudi srdce pocítilo,
s každým vzdechem chtělo se tu mřít.

S jítrem zpěvu žár však ztrnul hluše,
v duši všechno zase tiší se.
V ozářené hlubině mé duše
pouze úsměv rtů tvých jeví se.

Jaká to noc! Co leží na všem něhy!
Měj vřelé díky půlnoční ten kraj!
Z říše, kde ledy, vichry jsou a sněhy,
jak čistý, svěží vzlétá jeho máj!

Jaká to noc! Tu hvězdy do jediné
zase tak teple v duši zírají,
ve vzduchu píseň slavičí se line
a za ní neklid, láska těkají.

Čekají břízy. Listí rozčechrané
nesměle na nich vábí, těší zrak.
Chvějí se. Je i dívce právě vdané
šat nový veselý i cizí tak.

Něžněji tížit, méně hmotnou tísní
mne nemohla tvář noci ztemnělá!
Kráčím k ní opět s mimovolnou písní,
jež naposledy, možná, zazněla...

V duši, jež lety zmučena je,
ještě nepřístupný, čistý chrám,
bez porušení ukrýváje,
co k útěše dal osud nám.

Zaroste světu cesta k němu,
v kout, jenž tak čist se uchoval,
nemožno jazyku je mému,
aby snad cestu ukázal.

Však jen jsi se mnou setkala se,
tak sladká v jasu pokojném,
včera, — o, jak to dávno zdá se! —
rci, kterak hned jsi vešla sem?

Tak nyní, mimovolně sice,
já v blažené své mysli mám
o jeden něžný úsměv více,
přibyla hvězda lásky tam.

Šepot. Oddech ostýchavý.
Slavík v nadšení.
Stříbro, pohyb kolébavý
v tichém prameni.

Noční světlo. Noční stíny —
stíny nesmírné.
Vzhled tak čarovně vždy jiný
tváře milené.

Purpur růže v páře hravé,
jantar blýskavý,
polibky a slzy žhavé, —
v zoři dálavy!...

Když jasnou zoří v nebi uvidím,
jí o svém tajemství hned všechno dím.

K lesnímu prameni když přijdu sám,
i jemu o tajemství šeptávám.

A když se hvězdy v nebi zachvějí,
k nim celou noc rty mluvit umějí.

Jen opravdu když tebe samu zřím,
já rozhodně ti pranic nepovím.

Přírody nicotný pozorovatel
rád, zapomenuv na vše okolo,
sleduj vlastního, jak je jeho šíp,
nad čerčím se rybalkem.

U KRBU

Uhlíky hasnou. V temna mraku
průzračný skáče ohýnek.
Tak bije na nachovém máku
modravým křídlem motýlek.

Vidění pestrých řady klamně
strhují pohled znavený,
záhadně tváře hledí na mne
tam, kde je popel zčeřený.

Družně se ke mně přimykají
strast, štěstí, které zašly v dál,
lže duše, že již netřeba jí,
všeho, proč cítí těžký žal.

HORSKÉ ÚŽLABÍ

Za lesem les a za horami hory,
po temných zase modré šeríkově,
když na dlouho k nim přilnou lidské zory,
za bledou řadou jiné vzejdou nově.

Zde temný dub je, jasan smaragdový,
tam azuru zříš rozplývavou něhu, —
jak ze skutečna spěl bys v zázrak nový,
v kouzelnou dálku, která nemá břehů.

Chce duše letět do dálného svitu,
ne úděs, nýbrž radost pocítila,
jak neměla by nového to citu,
však jak by byla kdysi o tom snila.

Přírody nicotný pozorovatel
rád, zapomenuv na vše okolo,
sleduji vlaštovku, jež je jako šíp,
nad čeřícím se rybníkem.

Hle, tu přeletěla a narýsovala čáru,
a úzko je, aby skelná hladina
neuchvátila cizím živlem
křídla, bystrého jako blesk, —

a opět tatáž odvaha
a tatáž temná vlna...
Zda není takové i nadšení
lidského já?

Zda i já, hrnčířská nádoba,
se tak neodvažuji na zapověděnou cestu,
živlu cizího, vzdáleného
snaže se aspoň kapku nabratí?

Život se přehnal beze zjevné stopy.
Duše usilovala — kdo mi řekne, kam?
S jakým záhy zvoleným cílem?
Ale všechny sny, všechny povyk prvních dní
s jejich radostí — vše tišeji, vše jasněji
se blíží poslední oslavě nového sídla.

Tak, skončiv bezcestý svůj běh
s nahých polí letí bodavý sníh,

hnaný časnou, bouřlivou metelící,
a, zastaviv se na lesní samotě,
sbírá se ve stříbrné tišině
v hluboké a chladné lůžko.

Lidé spí, — má drahá, pojďme do stinného sadu:
Lidé spí, jen hvězdy samotny hledí k nám,

ba ani ty nás nevidí mezi větvemi
a neslyší, — slyší toliko slavík,

ba ani ten neslyší; jeho píseň je zvučná,
nýbrž slyší pouze srdce a ruka:

slyší srdce, kolik pozemských radostí,
kolik štěstí jsme sem přinesli,

a ruka, uslyševši, praví srdci,
že cizí v ní plane a chvěje se,

že i jí je horko z tohoto chvění,
že bezděčně se kloní rameno k rameni.

Má drahá, jsou bez síly slova, — jen polibky jsou
všemocné!

Pravda, je mně veselo pozorovati ve tvých zápiscích,
jak příliv a odliv myšlenek a city brání
tvé ručce svěřovati to a ono lístku;

pravda, já sám také píši verše, podrobuje se
bohyni —

mám i mnoho rýmů, mnoho živých rozměrů;
ale mezi nimi miluji rýmy vzájemných políbení
s něžnou caesurou úst, s volným rozměrem lásky.

RUČKA

Průhlednou tkaninu zdobíc květy,
na měkkých klávesách, nebo s vyřezávaným vějířem,
v malinké rukavičce, nebo po loket nahá,
srozumitelnou gracií, pohybem srdci blízkým
mluvíš se mnou, mou ubohou mysl vzrušujíc
mimovolnou vášní a dychtivostí po pocelu.

A. A. FET

Z ruštiny dr. MILOŠ MATULA.

TAJEMSTVÍ OBCHODU

Bylo mi vždycky záhadou, jakou společenskou kategorií jsou obchodníci. Jsou povoláním, jsou stavem, třídou, vyznáním, zvykem, typem, zaměstnáním, příživnictvím, zvyklostí, uměním, nadáním, určením, užitkem či škodou? Přemýšlival jsem často urputně o tom, byla-li prvotní potřeba kupovat či prodávat, čili která z obou potřeb stvořila vlastně to, čemu říkáme obchod? Našel jsem na Podkarpatsku vesnice, kde s pojmem koupě a prodeje spojovalo obyvatelstvo cosi netradičního, zvyklostem nepřiměřeného, s důstojností lidskou neslu-

čitelného, hrdost jejich samostačitelnosti urážejícího; vyrobili si všechno sami: chalupu, nábytek, ohniště, látky, plátna, boty, mouku, došky, ozdoby. Užívat věcí koupených bylo čímsi zahanbujícím asi tak, jako bylo ještě před třiceti lety zahanbujícím nositi umělý chrup, který se dnes stává pozvolna zlatou ozdobnou součástí módního ústroje. Kdo a proč a za jakým účelem prolomil první tuto zvyklost? Byl to dobrák či šelma, učinil tak z milosrdenství či ze sobectví, ze slitování či z vypočítavosti, využil slabé či silné stránky povahy lidské, přišel jako kupující ošidit prodávajícího či jako prodávající napálit kupujícího, přišel šířit zlo, či rozsévat dobro? Že existence nemocí stvořila lékaře, zdá se mi jisto, ale čeho existence stvořila obchod? Je tu jakási nejistota, která je názoru o podstatě obchodu dosti nebezpečná, a úsměšky,

které přes veškerou povinnou úctu si dovoluje leckdo nad ním, jsou snad jen přímým následkem neurčitosti domněnek o jeho původu.

U Floriana ve Staré Říši vyšla knížka Francouze René Lobsteina, obsahující dvanáctero tuctů arkán obchodu, které nejsou nic jiného než snůškou úsměšků bohu Merkuru, úsměšků vysvětlujících i negujících. Obchod podle vtipného Francouze je vlastně vyznání jakési superkomunistické nauky, neboť každý obchodník musí se spravovati jediné zásadou, že peníze bližního do posledního haléře náležejí jemu a že předmětem obchodu není nic jiného, než dostatí zpět všechny peníze, jež náležejí, obchodníče, tobě, a nejsou posud v tvých rukou! Prodej je podle toho hlavním úkonem obchodu, toť sám obchod, neboť právě prodejem opouštějí peníze kapsu bližního. Koupiti umí kte-

rýkoliv člověk, toliko obchodník umí prodati. A kdo je obchodník? Předně není obchodník jako obchodník; jsou obchodníci dokonalí a obchodníci nedokonalí. Dokonalý obchodník jest ten, který, i když myslí na něco jiného, myslí na peníze svého bližního, obchodník nedokonalý je ten, jenž pouští chvílemi peníze s myslí. První podmínkou obchodní způsobilosti je pak jedna důležitá věc: naprosté zapření a odřeknutí se bližního, neboť na to zmůže se jen velmi málo lidí: většina jich sice nechce míti nic společného se soužením a svízeli bližních, chce však míti podíl na jejich potěšení. Rozhodně v obchodu se nesmí myslet, aby se myslilo, třeba myslet, aby se vydělaly peníze. Jen bohem si přeje jísti aspoň jednou za den: takový má ploskou obraznost a duch jeho se plazí při zemi, obchodník však je více básníkem než kterýkoliv

jiný básník, neboť jeho sen, jsa bez proměny, nikdy se nekončí. Ovšem myšlenku uchová si obchodník pro sebe a nevydá nic, co by nebylo zajištěno vyšším výdělkem.

Důležitou věcí je cena obchodní, neboť je lépe nechat zkazit věc než dopustit, aby byla zkažena její cena. Ceny nějaké věci, jako hodnota hospodářská, cla, daně, převozné, jsou pouze zdánlivými prvky a podružnými; pro dokonalého obchodníka nejjistější základnou ceny jest pouze a pouze hlava kupujícího a proto všechno, co tato hlava dopustí prodávati draho, musí se prodávati draho. Spotřebovatel se svou hlavou je nevyhnutelný právě k tomu, aby byl obchod, neboť právě on má v rukou peníze obchodníkovy. Spotřebovatele tohoto musí vychovávat obchodník, aby ho navykl jednou pro vždy platiti draho.

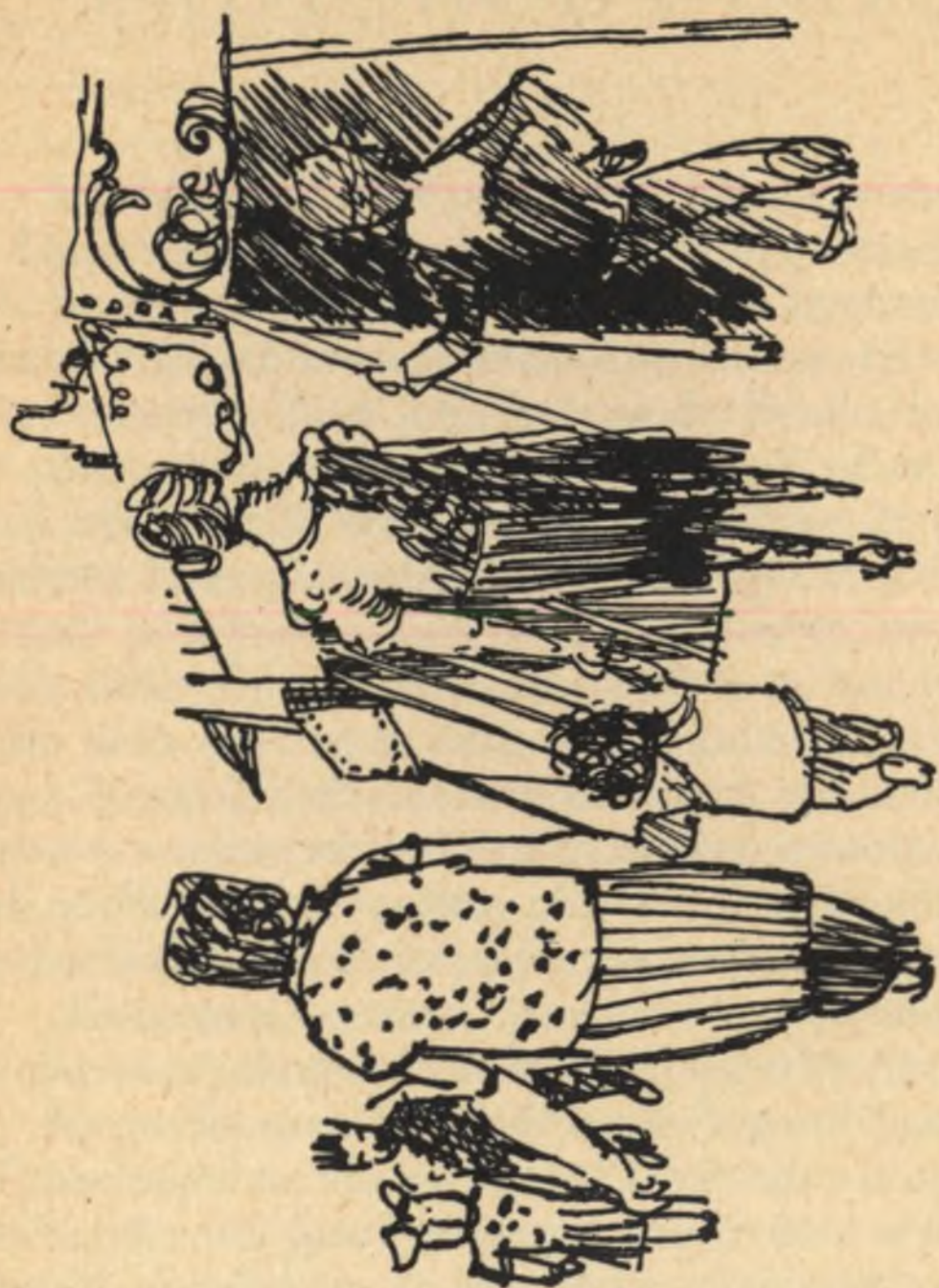
Potřebuje-li však obchodník úvěru, tu má věděti, že účelem úvěru jest dosaditi na místo peněz, jež mají hodnotu, symboly, které jí nemají. Dokonalý obchodník dává přednost věci před symbolem věci, papírem, který je vozidlem jeho symbolů, platí bližnímu a pro sebe uchovává hodnoty trvalé. Velmi důležitě jest, aby obchodník vážil si ženy, neboť ona žene všechno do jeho rukou. Musí věděti, že z krásných očí nejkrásnější jsou oči ženy, která dostává dar. Musí věděti, co pro ty oči jest schopen učinit muž, který dar u obchodníka kupuje. Vlastně toliko obchodník jest dosti bohat, aby si koupil takové oči. Má-li obchodník dítka, je dobře vychovávat je v úctě k penězům, a v naději, že budou dědit. Umřítí a nezanechat dědictví, toť obchodníku důkaz, že jste k ničemu nebyli. Podobně i s příbuzenstvem: není chudého příbu-

zenstva, padne-li někdo tobě blízký do chudoby, přestane ti býti příbuzným. Až obchod ovládne svět, všecko bude taylorisováno, všecko bude standardisováno. Nebude už marných gest ani kažených látek. Taylorisace jest věda o šetření gesty, o tom, jak zavést jen nutný počet pohybů určených k práci, umění nebo nezbytných k životu. Taylorisovaní budou se odívat i žít jen podle pravidel prospěšných obchodu. Až obchod ovládne svět, budou národové a hranice jen pokud toho bude potřeba k obchodním operacím, diplomacie bude mít poslání jen jedno: sjednávat úmluvy mezi velikými továrnami, jimiž budou národové a celý svět bude mluvit anglicky a jen anglicky. Onen svět? Načpak... peníze by tam neměly kursu — a Bůh? Ten by sotva porozuměl obchodu.

To jsou jen tak názvuky z Lobsteinovy knihy.

Myslíte, že nevysvětlují? Jen se prohrabte černou
hlínou jich pesimismu ke kořenům pojmů! Není to
až příliš jasný obraz dnešního světa v zrcadle dneš-
ního běžného obchodu? A nevypadávají zdravě
rvavé zuby ryzího obchodu a nejsou nahrazovány
jen chrupem falešným, zakrývajícím defekt bezzu-
bosti?

FRANTIŠEK SKÁCELÍK

PROTOKOL DURYCH

Mysleli jsme ve své prostosrdečné důvěřivosti, že stav p. Durycha jest přechodný, a že u něho zvítězí dobrá vůle. Ale on se kacířsky zatvrdil a dopustili bychom se cizího hříchu, kdybychom nepoukázali na jeho nynější velmi „odlišné názory“. Sice jeho kolega dr. Braitó dožaduje se i v písemnictví jakéhosi „milování“, při němž „názory“ mají být vedlejší věci, ale my si myslíme, že milovat se můžeme i bez písemnictví, že však, když už jednou předstupují se svými rozumy před obecnost, na veřejnost, třeba blíže přihlédnouti, jaké zboží to je, nač to je, co se s tím dělá, proč se to dělá, a p. Jsou to otázky nás prostých čtenářů, kteří nechodí do krámů jen zevlovat, kteří chtějí si s sebou něco dobrého odnésti a proto neradi by byli pod klamavou rouškou „literatury“ nebo náboženského horlení napáleni lecjakým podvodným šmejdem.

„Rozpravy Aventina“ jsou krámkem pohodlným: pestrobarevná muchomůrka na snadné lapání literárních much.

Aloys Skoumal býval též u nás. V psotě jednou veliké v Praze půjčil mi sto korun, byl tehdy asi v té společnosti nejchudší; arcí (protože jsem podezříván z veřejného lupičství), podotýkám, že jsem mu je v krátkosti splatil. Měl jsem tedy přirozeně o něho už tehdy starost. Překypoval všelijakými ideály mládí, konal vše jaře, podívoval jsem se mu zvláště při hře v šachy, jež ho často do potu rozehřála. Znaje tuto snadnou vzrušnost, varoval jsem ho zvláště od

jeho novinářských sklonů. Od té doby však se odkotálel s našeho dohledu a tím se stalo, že se teď oddává neřesti interviewisty. Pravím neřesti. Neboť toto obcování jeví se v mých očích jako v kterémisi blázinci, v němž, ač ženy a muži byli odděleni, byla jedna pomatená shledána těhotnou. Velká záhada, poplach, až se zjistilo, že obcovali tělesně skrze plot na zahradě. Interview tohoto druhu jest též nemanželským obcováním skrze ploty; jenže co tam ti dělali úkradkou, ti to z toho dělají veřejnou literární parádu. A také vizte: On (ona, duch, duše, dušička?) předstoupí před Jaroslava Durycha, před dr. Braitu, ptá se otázkami, řízenými v úsměvech k světu takovýchto blbých Rozprav, oni mu odpovídají vážně, důstojně jako státníci novinářům, u vědomí, že jim bude naslouchati národ. A tak z této figurantské souhry vyjde článek, v němž se dočítáme nynějších názorů Jaroslava Durycha nebo dr. Braitu:

Nejprve jest řeč o *stárnutí*. Je to teď oblíbené thema Durychovo. Ale protože je zažraný nepřítel Studia, všímá si stárnutí příliš jednostranně: „Stárnutí může býti různé, může to býti ochabování sil anebo také urovnávání sil“. První odhad jest všední fráse, druhý výrok pak jest rozmazané, nečitelné písmo, jímž se pranic o stárnutí nedovidáme. Je to pojímáno lékařsky, čiře fyziologicky. Stáří je dospívání, zrání jeseně, doba vinobraní a úklidu. Vůbec to „urovnávání sil“ nic užitečného nepovídá, jako mnoho teď takových Durychovských obecnin, jen tak na plátno „namáznutých“. Oproti takovému legračnímu mluvení by bylo lépe stáří studovati *na jeho místě* v Řádu vesměrného dění, v biologii, v psychologii, v theologii a historii.

Je to důležité studium pro mladé i staré, nejvíce proto, že není dobře čekat, až nás bude obecná komorná mladých i starých, tož paní Smrt, vysvlékat naurčito, že naopak jest žádoucí, abychom sami zavčas „*svlékli starého člověka*“, jak nás napomíná Apoštol, KOL III, 9.

Pak se řeč stočí na *umění*. Jaroslav Durych na dotírání Skoumalovo vede takovýto bohopustý klábos: „Umění má jakousi dosti značnou duchovní hodnotu pro lidi, (všimněte si toho flirtovného „dosti značnou“!), ale jeho působnost jest omezena hlavně tím, že příliš *musí pracovat s lidskými pudy* a teprve touto cestou může se obracet k lidskému rozumu. Teď bych raději se obracel k tomu rozumu přímo, a proto se mi dosavadní metoda umění jeví příliš zdoluhavou a jest mi spíše překážkou. *Umění má své zákony, jest spjata se zvláštní pozorností k lidským pudům* a na tom nelze nic měnit. Pakli se tomu nevyhoví, pak se tím vlastně nevyhoví umění samému a taková práce se ocitá mimo hranice vlastního umění, aspoň podle dosavadních zvyklostí. Co se mi hodilo dříve (totiž to umění), to se mi tedy už nehodí nyní.“ ... „Prohlásil jsem, že se vzdávám cesty umění, tedy světského spisovatelství, ale výslovně jsem podotkl, že budu vyráběti poutní zboží ...“ „... Poutním zbožím rozumím spisy, týkající se výhradně duchovního života a to, pokud jest to v lidských silách a mých schopnostech, s vyloučením všeho, co se *týká zajímavosti* (pozorně čtěte! co se *týká zajímavosti!!!*), zábavnosti a libivosti literární, tedy tak, *aby taková práce sama sebou předem se vylučovala z literatury krásné* a z okruhu světského umění. Volím cestu přímou. Chce-li

umění něco říci duši, musí umělec napřed vnaditi celé člo-
věčenství svého čtenáře, musí ho zkrátka příjemně nebo
podivně rozlechtati nebo rozdrážditi a po velké a dlouhé
práci se mu snad tu a tam podaří také naočkovat něco do
jeho rozumu. To je moje zkušenost určitá a nutná, která
mě jako člověka nijak neuspokojuje."

A dále pravidla pro spisovatele: „Myslím aspoň tolik,
že by každý spisovatel měl přijmouti tyto povinnosti: a) ne-
posmívati se přílišně dobru,¹ b) nepomlouvati, a c) býti
důsledným. Jsou to ovšem povinnosti dosti těžké, poně-
vadž největší úspěch každému spisovateli zaručuje umění
pomluvy. Čím dokonalejší, jemnější, skrytější a jedovatější
jest jeho umění pomluvy, tím jistější úspěch jest mu zaru-
čen. To, čím největší mistři románu strhují a okouzlují své
čtenáře, je *v první řadě umění pomluvy a teprve v druhé
řadě umění rozněcovat ostatní pudy lidské...*“

To vše jest doslova opsáno. Jsme zvědaví, zda kdo
vystoupí proti takovým názorům? Tyto „Rozpravy“ příliš
hřeší na negramotnost národa, který se spokojuje kde ja-
kými patoky a neřeší si své bídné živoření ani s epickým
Martínkovým ostravským sedlákem, jenž se tomu přece
vzpírá slovy: „A či ja, Jakub Oberva, mam pořad pif enem
vodu z kaluže?“

„O sílo extasí a snů, z níž Umění
plá barev vějířem a v tónech burácí!“

„Které pak „lidské pudy“ měl na zřeteli autor tohoto
Principia?“

¹) jak to dělá Mérimée. J. F.

RUMĚJE

(v létě 1932)

V „Šaldově zápisníku“ (září 1931) čteme: Nalezl jsem v starém Spinozovi toto vznešené slovo: „*Pax est fortitudo animae.*“ „Mír je statečnost duše.“ Jaká božská přímo definice! Jaký svět krásy a pravdy! Jakou žhavou jistotou dýše toto slovo! Statečnosti duše jest třeba dnešním pacifistům. Ne akademického řečnování, ne chiliastického blouznění. A statečná je jen duše dělná, která má odvalu k činnosti, která se neomezuje na horlení proti válce, nýbrž jde na kořeny tohoto zla. A nalézá, že jsou v denních křivdách, v nespravedlnostech *den co den* páchaných a léta a léta kupených. Poslední náraz přivozuje pak již jen překypění číše; a to je právě válka. Čeliti nespravedlnostem a křivdám všedního života, den co den, hodinu co hodinu, hle, to je jediná cesta, jak udupávat válku v jejích prvních plamíncích. Ale to ovšem není možné bez celospolečenské reformy a přestavby a nejoprávněnější vůle k nim a práce pro ně. Kdo nemá míru a pokoje sám ve svém nitru, nemůže jich dáti druhým. To platí

nejen pro jednotlivce, nýbrž i pro země a státy. Válka není nic jiného než všechna ta nespokojenost vnitřní, všechnen ten rozklad a všechna ta slabost a bída a zbabělost a podlost vnitřní, léta a léta skládaná a kupená, která jednoho dne vybuchne šílenstvím na vnějšek. Vnitrospolečenská musí býti nejprve práce opravdových pacifistů, vnitrospolečenská v plné důslednosti a závažnosti tohoto slova. Musí lučavkovitě rozkládat staré slepence obludných představ, symbolů a institucí společenských a od celly, *ab ovo*, budovat nové, lepší." Potud F. X. Šalda.

Celé to horlení s mnohými Braitovskými „musí“ basíruje na Spinozově větě: Pax est fortitudo animae. P. Šalda si na ní velmi pochutnává. Jenže z překladu a výkladu zdá se nám, že ji stejně nerozumíme. Přece každému, kdo nechce takovou „uvolněnou myšlenkou“ dokázat něco tak odlehlého od myšlení Spinozova jako Šalda, kdo prostým okem, totiž ti, kdo „hodují v přesnicích upřímnosti“, přihlédnou blíže k vlastnímu jejímu smyslu, naráz v ní uvidí sentenci z obyčejných filosofických a křesťanských morálních návodů: totiž upokojiti vření vášní, aby duše nabyla morální síly. Což ostatně jest elementární pravda katechismu v části, kde se pojednává o žádostech. Překlad Šaldův kluzkým se stává slovem statečnost, již nelze tak snadno uvést v rovnici s mírem. V sdruženích kasařů a jiných lupičů bývá hodně *statečnosti*, a jistě se tam toto slovo často slyší, jistě se tam pobízejí k *zmužilosti*, *udatnosti*, a netřeba v morálních stavbách sváděti tyto hodnoty

na pouhý odstín *smělosti*, — a přece k míru to nevede; ba naopak.

Co si p. Šalda představuje slovy „celospolečenské reformy a přestavby“, pak co chce tou „vnitrospolečenskou prací“, která *musí* to a to dělat, tomu arci nerozumíme, a, jak už jsme založeni, nedoufáme, že to kdy pochopíme. Už ta zatrolená slova „celospolečenské“, „vnitrospolečenské“: Voštiny v hrdle. Jak děkuju Pánu svému Zaměstnavateli, že nemusím dělat oficiální kritiky, a že tomu přes všechna „musí“ smím nerozumět.

Obětovali jsme však tolik tisku na tuto Šaldovu průsu více pro ty jeho válečné theorie.

Válka jest v stejné řadě s morem a hladem. Řešení války jako historického zjevu není tak snadné, jak se jeví obmezeným ideologům. „Sif událostí“ bývá její příčinou, sif tak spleťtá, že půl stránky planých Šaldovských frází nestačí na rozmotání ani jediného uzlíku. Přiznáváme mu dobré srdce, řekněme hned měkké srdce podle známé národní písně, v níž odpovídá dcerka otci: Já jsem srdca měkkého, ale to nic nevydá k radě vladařů. Ani cítění s bídou lidu ničím nepřispěje k řešení tohoto v pravdě „těžkého“ problému, kdy lidé jsou ponecháni na plno svým demokratickým svobodám, to jest *sami sobě*.

Tak zvaná věda sociologická v těchto místech mele vždy na prázdno. Platnou větou, ale ne příliš původní, je toto: „Kdo nemá míru a pokoje sám ve svém nitru, nemůže jich dáti druhým.“ To platí však hlavně na F. X. Šaldu.

Československé mezulánství. Příspěvek jest tentokrát od p. F. X. Šaldy. Nadepsal to sice „Zbabělost a bezradnost české kritiky“ (Šaldův Zápisník září 1931, str. 42., zapůjčil laskavě p. Cvek), ale z obsahu jest patřno, že jde o ty novinářské hňupy, jimiž se tísň kadečky denního tisku, a kteří majíce huby dokořán, a pysky vyšpulené, udávají tón československé veřejnosti a dělají obecnou náladu mínění a vkusu. Taťo „zbabělost a bezradnost české kritiky“, píše správně p. Šalda, „projevila se až pitvorně v případě Dykově. Dyk měl za živa četné odpůrce politické i literární. Ale když zemřel, všecko na ráz kapitulovalo¹; i političtí i literární kritikové, kteří napadali kdysi velmi urputně, ano zuřivě jednotlivá jeho díla, zapěli nyní na ně hymny a panegyriky, bez jediného slovíčka, které by vysvětlilo změnu jejich soudu. Stalo se tu cosi obdobného případu Rašínovu; den před vražedným útokem byl ještě Rašín osobou v největší části tisku nejvíce nenáviděnou a potíranou, ode dne tohoto útoku byl kanonisován beze všeho vysvětlení a zdůvodnění i se svou politikou finanční na celé čáře; jenže v případě Rašínově dá se to poněkud pochopit a omluvit z tragické neobvyklosti jeho smrti.²

¹) Mocné slovo, protože autor mluví vážně. Novináři, malíři „duchovních komnat“ našich buržů, mají jen několik málo patron čili šablon, na plosko uložených v zásuvkách. Zde vytáhli tu, kterou se natírají nekrology.

²) Proti tomu namítáme, že způsob smrti není omluvou a že ani tu se to „pochopit nedá“.

A my¹ žijeme tak bezduchým a bezideovým životem, že tohleto sentimentální kastrátství a ideovou bezpolárnost pokládáme za nějaké mravní plus. Tak je tomu v Čechách: lidé si uženou nenávisť a nevědí jak; uženou si obdiv a nevědí jak. Všecko je hromadná nákaza jako u skotu a bravu; a nic není myšlenkový řád a ideová závaznost a důslednost.“

Pak je tu p. Julius Fučík se svou „uhlířskou vírou.“ „My lidé uhlířské víry nejsme v krizi“, napíše bez ostychu p. Julius Fučík. Jak je to k smíchu tomu, kdo zná rozpory, v nichž se zmitá komunism . . . nepěkné je, zastírat pravý stav frázemi, které se píší jinak jen do volebních letáků. „Počestný intelektuál zemře s krásným veršem. Lidé uhlířské víry umírají za nejkrásnější rytmus života, za nejvyšší tvorbu světa.“ (To je citát z p. Julia Fučíka). Obávám se, dodává p. Šalda, že kdyby byl p. Fučík zemřel tu chvíli, kdy to napsal, nebyl by zemřel s nijakou myšlenkovou silou na rtech, nýbrž jen s otřelou novinářskou frází . . .

Další stav Československa podle téhož Šaldova Zápisníku: „Zdá se, jakoby se v Čechách nerodili než samí

¹) Toto „my“ není tit. majest., to si říká jen tak z pokory, „ani sebe nevyjímaje“.

nomothetické a regulátory života. Nikde není tolik nápisů, rad, výstrah, poučení, zákazů, příkazů, papírových, dřevěných, kovových, desek a destiček, nikde tolik parodií a travestií Sinaje jako u nás. Neboť český člověk je nejšťastnější, když svou zákonodárnou ušlechtilost a rozšafnost může učlenit hned v X bodů a prezentovat ti ji hned jako desatero... Psaného a papírového práva a nepráva máme celé vozy formanské: ale po ušlechtilém *nepsaném* mravu a zvyku, po samozřejmém taktu mysli a srdce, po noblese, kráse, zdvořilosti, slušnosti, která se nenakazuje a ani nakazovat nemůže... skoro bezvýsledně se pídíš v dnešním českém člověku. Proto vypadá náš veřejný život hůře než u Zulukafrů a Křováků. Bestiální surovost srdce a zvrhlost zpotvořené rabiátské duše nalezneš za každým krokem..."

Je to psáno z malých středočeských lázní: „Vlezl jsem již do vany..." Tedy pohled z vany do českých džunglí.

Na konec pak z téhož čísla Zápisniku se dovídáme, stupeň vývoje Olgy Scheinpflugové, slavné herečky:

Hádat se a chlubit, není jen dar lidství, tohle bylo jednou v jednom zahradnictví. Byl tam velký záhon, samá zdravá hlína, a na něm nafoukaná mladá zelenina.

Prý se to jmenuje „Záhon zeleniny“, a p. Šalda podotýká: „Zde nepatrný z nich okus, jak říkali naši buditelé.“

„O mně říkají lidé, že jsem přesladká, na smetaně k masu jsem prý pohádka!“ „Kdopak by to vedle chlubny vydržel, usmála se uraženě mladá petržel...

A mnohé jiné zajímavosti.

V čem se neshodujeme s P. T. Jos. Vyvlečkou, W. Wiesenem, s dr. B. Vaškem a spolupracovníky.

Tito účastníci „Laického apoštolátu“, jež přeložily a vydaly Sestry Neposkvrněného Početí P. Marie v Přerově 1930, tvrdí toto:

„Denní tisk má velmi veliký význam pro celkový veřejný a soukromý život. Ne neprávem se mu říká první a největší světová velmoc. Žádná státní vláda nemá vlivu, nemá-li moderního tisku. Tisk rozhoduje v jistém smyslu o válce a míru, o rodině a společnosti, o umění a literatuře. Může vychováti světce, ale ploditi i zločince. Může hájiti náboženství a mravy s úchvatnou výmluvností, může však také vyšší statky vydávati posměchu a pohrdání.“

Aby toto tvrzení podepřeli, citují Pia X., kdy nebyl ještě neomylným, tedy z dob, kdy byl jen *Sarto*.

Oproti tomu pravíme s Leonem Bloy, Kierkegaardem, Marcelem Schwobem, Barbeyem d'Aurevilly a j., že denní tisk vůbec je sviňstvo, oboustranná neřest, těch, kdo to podnikají i čtenářstva. A ze *Studia* vyplývá, že zvrhlost lidstva by byla nemohla s takovým úspěchem, totiž tak rychle a tak hluboko se rozmoci bez denního tisku, což dosvěd-

čuje sám PACELLI: „Duchovní správa je jistě mezi lidmi dílo svrchovaně božské. Ale co pomůže všechna horlivost duchovního správce, když necírkevní listy a tiskový brak boří, co se pečlivě a svědomitě vybudovalo?“

Pravil mi jednou v „politické“ disputaci jeden kněz v mém bytě: „A což když vám biskup přikáže pod těžkým hříchem čisti denní „křesfanský“ tisk k volbám, co pak?“ Řekl jsem mu, aby mi táhl s očí. Ale možné to je. Bylo by to ekvivalentní s výnosem Brněnské diecese, jímž se pod těžkým hříchem zakazuje čisti Melaniinu brožurku o Zjevení La Saletteském. Táž brožurka arcí v Pražské diecesi a v mnohých jiných vyšla s biskupským imprimatur.

Zajímavější věci v tomto „Laickém apoštolu“ jsou však až dále. Na str. 38 čteme:

„*Vystoupení z Církve není toliko věcí svědomí...*“, „K rodinám katolickým náleží i rodiny, které z jakéhokoliv důvodu *vystoupily z Církve*.“

To se opakuje na str. 91.: „*Vystoupení katolika z Církve je před Bohem a svědomím těžký hřích nevěrnosti a nevďčnosti, velké nebezpečí pro spásu duše a pohoršení pro bližní*.“ Jaká to camravá a mazlavá řeč!

A na str. 95.: „Nejobyčejnější církevní trest je vyobcování z Církve čili exkomunikace“. Oproti tomu tvrdíme, že je to nejzazší trest. O tom viz Římský Katechismus A, X, 8. Ostatně sami si to dosvědčují na téže straně 95.: „Které jsou nejčastější případy, v nichž katolíci hned jsou exkomunikováni? Odpovídají si: „*Přestoupí-li do neka-*

tolického náboženství. — Vystoupí-li z Církve (jako odpadne-li od víry).“

A ke všemu takovéto věty: „Kdo jest exkomunikován, je sice vyloučen z přijímání sv. svátostí, není však tím samým vyloučen z účasti při mši sv. a při kázání. Pomocník v duchovní správě jej má proto horlivě zváti na mši sv., na kázání, na misie, tridua a náboženské týdny.“ A dále: „Kdo je postižen církevním trestem, náleží k Církvi. Příslušnost k Církvi nelze vůbec ztratiti. Církevní trest jest toliko opatření, jehož účelem jest *usmíření přestupku* a polepšení toho, kdo zákon přestoupí. Kdo byl exkomunikován, musí se proto snažiti, aby podle katolických zásad žil. A to tím více, protože tím má napravití své *pochybení*.“

Tak jim to myslí a mluví. Křesťanský hřbitov se všemi odpadlíky a oběšenci dohromady!

Ještě před čtyřiceti lety jinak se psalo. V Baudyšově Missálu v předmluvě *Pax* s pravou křesťanskou dobrotivostí na tyto zjevy volí se slova celkem mírná, ale oč výstižnější: „Neblahá ona doba, která ani jména svého ráda neslyší, již Bohu díky! minula¹⁾ a jiný duch, duch katolický, probouzí se všude i u nás k novému, svěžímu životu. *Odpadává sice tu a tam svadlé neb uschlé listí s mohutného stromu Církve*, — ale kdo pravý katolík, jest

¹⁾ Tak se nám to právě nejeví. Ale člověk v psotách postavený rád se utěšuje illusemi, aby se posílil v naději. Patří to k nábožností.

si vědom svých předností, cítí se živě dítkem té rozsáhlé rodiny „synů Božích“, z nichž prvorozeným jest Ježíš Kristus, ROM 8, 29. COL 1, 15. — údem onoho posvátného duchovního těla, jehož hlavou jest týž Kristus, COL 1, 18, EPHES 1, 22. 23. — 4, 15. 16. — on s plným přesvědčením oceňuje ty nepřehledné poklady milosti, které má a *rozdává jeho matka* — Církev.

BCHPB. Z dopisu přítele: O tom jste již slyšeli, že president Francie Doumer byl v pátek zastřelen nějakým Rusem, emigrantem. Prý proto, že nejdou osvobodit Rusko od Bolševiků. Když prý president, zasažen několika střelami, klesl k zemi, pronesl jenom tato slova: „Je to možné?“ Jeví se mi to tak, jakoby i v poslední chvíli se divil, že ho někdo (jistě spořádaného člověka, jenž nikomu neublížil), pokládal za víc, než za „klobouk na hlavě státu“. Dovídám se ještě dodatečně, že dokonce zvolal: „Vždyť jsem jim přece nic neudělal.“ Jaká „vyvolená“ hlava státu!

Kritika. — „A také veliký kritik literární a umělecký neměl by se dělat z Březiny. Tím se mu jen škodí. U nás jsou o kritice posud názory hodné střední Afriky. Jako se pěstuje u nás politika u džbánu, tak se pěstuje také kritika u džbánu. Lidé se domnívají, že stačí prsknout po nějakém básníku nebo spisovateli dvěma třemi slovy odmitavé hany a urážky, abys ho popravil a stal se naráz vel-

kým kritikem. Neví se, že soud musí být zdůvodněn po stránce estetické i historické, že musí být prokázán a podepřen podrobnou analýsou formální, že musí vrhat dlouhé a důsledně vypracované perspektivy dopředu i dozadu". F. X. ŠALDA, zápisník, září 1931 str. 27.

Souhlasíme, že „soud musí býti zdůvodněn po stránce estetické i historické“, ale myslíme, že i po stránce etické, aby si svého jména (*soud*) zasloužil na celé čáře. Jenže když, jako při pracích literárních, tento soud jest toliko pomůckou k určení hodnoty díla a tedy jen nepřímou k třetání autorovu, není třeba tolika řečí, co jich často zbytečně nadělají naši kritikové. Soud jest především čin, a „muž žvavý, jak praví Písmo, nepozdvihne se od země“. Příliš dlouhé kritiky strhují na sebe všechnu pozornost i čas, a čtenář pro jejich délku neví si rady, zvláště když jest tolik kritiků, co novin a stran, kdy vlastně dostati se k vlastní četbě děl posuzovaných. Může tedy dobře býti soud pronesen méně slovy, jen když soudce jest spravedlivý. A čím déle se čtenáři osvědčuje, tím kratší vyřčení soudu stačí, aby mu bylo uvěřeno.

Přísaha věrnosti. Dostáváme noviny, jen když nám tu a tam někdo do nich zabalí nějakou knížku nebo nějaký jiný živný dar, a tím arci se stává, že naše zpravodajství je chudé a často opožděné. To, co následuje, stalo se 13. listopadu a je to nadepsáno: *Katoličtí biskupové přísahají poprvé věrnost ČSR...* podle znění 5. čl. modu

vivendi: „Přisahám a slibuji, jak se sluší na biskupa, že nikdy neučiním ničeho, co by bylo proti blahu, bezpečnosti a integritě československé republiky.“

Proti blahu této republiky bylo dosavád *mlčení* biskupů, *zda-liž pak teď promluví?*

archy k Letnicím roku 1932 obsahují:

<i>darove</i> ry Ducha Svatého od Jana à S ^{to} Thoma	listů 10
<i>teho</i> o a duše od Honnerta	2
<i>pisne</i> sně od Gustava Frödinga	6
<i>Fletna</i> tna, znející nocí, od Azorína	2
<i>Básne</i> sně od Feta —	6
<i>ta/emstvi</i> emství obchodu od Fr. Skácelíka	4
<i>protokol</i> otokol Durych	2
<i>Ruměje</i> něje <i>Ruměje</i>	6
ientace: Maršál Lyautey od André Maurois / Královská Výsost	4
rážků (starý dřevoryt sv. Vendelína, Stritzko, Horn, J. F.)	5
ameny (7 1/2 × 12)	12

BRIDELŮV svazeček (soukromý tisk dr. Va-
šicy, přítisk) možno dostat, pokud stačí, za
týtéž ceny jako „Píseň veselé chudiny“.

